

ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1989

ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ

ΕΤΟΣ Ζ' - ΤΕΥΧΟΣ 3/1989

22348

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΥΠΕΥΘΥΝΗΣ ΥΛΗΣ ΔΕΛΤΙΟΥ	2
ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ	3-4
ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 1988	5-6
ΝΕΑ ΣΥΝΘΕΣΗ Δ.Σ. ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ	7
ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΦΙΛΩΝ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ	8
ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ Θεμελίωση νέου κτιρίου	8-10
ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΟΥΜΕ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΣ	
Φ. Κωνσταντίνου, Η φωτογραφική μας κληρονομιά και η φροντίδα για την προστασία της	11-15
Ν. Βασιλάτου, Η πολεμική φορεσιά του Αγίου Γεωργίου του Εμμανουήλ Τζάνες	16-18
Το εξώφυλλο του Δελτίου	19
ΝΕΟΕΛΛΗΝΕΣ ΜΑΙΚΗΝΕΣ	
Γεώργιος Σπέντσας	20-21
ENGLISH SUMMARY	22-24

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΥΠΕΥΘΥΝΗΣ ΥΛΗΣ ΔΕΛΤΙΟΥ

Άγαπητοί Φίλοι,

Από τό τεύχος αυτό θά είμαι, μετά από απόφαση του Δ.Σ. των Φίλων, καί πάλι υπεύθυνη γιά τή συλλογή καί τή διάρθρωση τής ύλης του Δελτίου.

Πιστεύω πώς θυμάστε ότι τό Δελτίο, ιδέα του Γ. Σπέντσα, ξεκίνησε πριν από μερικά χρόνια καί στόχος του από την αρχή υπήρξε - πάρα κάποιες τροποποιήσεις μέσα στό χρόνο, πού όφείλονταν στό(ή)ν έκαστοτε υπεύθυνο τής ύλης - ή ενημέρωση των μελών πάνω σε τρέχοντα "μεγάλα" ή "μικρά" γεγονότα από τή ζωή του Μουσείου καθώς καί ή άμεση γνωριμία του μεζονος ύλικου ή συγκεκριμένων αντικειμένων.

Έπιθυμία όλων των μελών του Δ.Σ. των Φίλων καί δική μου προσωπικά είναι ή έθελοντική καί κατά τό δυνατό δυναμική παρουσία μας στό πλευρό του Μουσείου, καί μάλιστα τήν εποχή αυτή πού άνοίγονται νέες προοπτικές μέ τήν ανάληψη τής μεγαλεπήβολης καί έξαιρετικά ζωτικής γιά τή ζωή του Μουσείου κτριακτής του επέκτασης.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΡΡΕ - ΖΩΓΡΑΦΟΥ
Επ. Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Άθηνών

ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΧΩΡΟΥΝΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ, ΚΥΡΙΟΥ Κ. ΤΣΑΜΑΔΟΥ

Αγαπητοί φίλοι,

Πριν από τα λίγα λόγια τα οποία προτίθεμαι να σας πω, θα σας παρακαλούσα να τηρήσουμε ενός λεπτού σιγή εις μνήμην της εκλεκτής συνεργάτιδος και αφοσιωμένης φίλης του Μουσείου, Λασκαρίνας Μπούρα, που τόσο πρόωρα έφυγε από κοντά μας.

Οι δραστηριότητες του Σωματείου μας υπήρξαν, και τον περασμένο χρόνο, ενδιαφέρουσες, επιτυχείς, και από κάθε άποψη αποδοτικές.

Λεπτομερή απολογισμό θα ακούσουμε σε λίγο από τη Γενική Γραμματέα και τον Ταμία μας.

Εγώ θα ήθελα μόνο να υπενθυμίσω ότι το Μουσείο του οποίου είμαστε φίλοι είναι ένας ζωντανός οργανισμός, ο οποίος για ν' ανταποκριθεί στην αποστολή του -βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα- έχει ανάγκη της συνεχούς συμπαράστασης όλων μας.

Νομίζω ότι στον τομέα αυτό οι φίλοι προσέφεραν και φέτος το κατά δύναμιν.

Θα ήθελα, με την ευκαιρία αυτή, να ευχαριστήσω θερμότατα όλα τα μέλη μας που καθ'οιονδήποτε τρόπον συνέβαλαν και συμβάλλουν στην εκπλήρωση του βασικού αυτού σκοπού του Σωματείου μας και να τους παρακαλέσω να επιδείξουν και στο μέλλον το ίδιο ενδιαφέρον για το σημαντικό πολιτιστικό έργο το οποίο συντελείται στο Μουσείο.

Το Δ.Σ. έκανε και το χρόνο αυτό αξιόλογη προσπάθεια να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των μελών μας στον τομέα των εκδηλώσεων και του ενημερωτικού μας δελτίου.

Η προσπάθεια αυτή -πιστέψτε το- συνεπάγεται πολλές φροντίδες και κόπους. Ευχαριστώ ιδιαίτερα τα μέλη του Δ.Σ. και τους επιστημονικούς συνεργάτες του Μουσείου που κοπίασαν για την καλύτερη οργάνωση των διαλέξεων, ξεναγήσεων, εκδρομών και για τον εμπλουτισμό και πληρέστερη εμφάνιση του δελτίου μας.

Η σημερινή Γενική Συνέλευση, όπως ξέρετε, θα κληθεί σε λίγο να εκλέξει τρία μέλη του Δ.Σ. σε αντικατάσταση των αποχωρούντων: Κου Ι. Πεσμαζόγλου, Κας Άλιας ντε Τσάβες και εμού.

Ο Κος Πεσμαζόγλου, σαν πρώτος αντιπρόεδρος, υπήρξε πολυτιμότεος συνεργάτης, αφοσιωμένος στο έργο του Δ.Σ. και άριστος οργανωτής των εκδρομών μας.

Η Κα ντε Τσάβες επιφορτισμένη με την έκδοση του δελτίου, ανταποκρίθηκε στο δύσκολο -και πολλές φορές άχαρο- αυτό έργο με φαντασία και πολλή εργατικότητα.

Τους ευχαριστώ και τους δύο ολοψύχως για τη συνδρομή την οποία τόσο πρόθυμα προσέφεραν πάντοτε στο έργο μας και σε μένα προσωπικά.

Στα μέλη που παραμένουν στο Δ.Σ. απευθύνω τις θερμότερές μου ευχαριστίες και εύχομαι κάθε επιτυχία για το μέλλον. Δεν αναφέρομαι στον καθένα χωριστά, γιατί θεωρώ ότι η εργασία μας ήταν ομαδική. Και η εκτίμησή μου είναι γι' αυτό αδιαίρετη.

Με τη λήξη της θητείας μου στο Δ.Σ. και την τόσο τιμητική προεδρία των Φίλων, θα ήθελα να εκφράσω τη βαθιά μου ευγνωμοσύνη προς όλα τα μέλη του Σωματείου μας για την καλή διάθεση συνεργασίας τους.

Τελειώνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω όλως ιδιαίτερωσ τη Διοίκηση του Μουσείου για τη θετική και αποδοτική συνεργασία μας.

Κ. ΤΣΑΜΑΔΟΣ
Ο πρόεδρος

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 1988

Τό 1988 ήταν γιά τούς Φίλους τού Μουσείου Μπενάκη μία χρονιά μέ πολλά ένδιαφέροντα προγράμματα άλλα καί μέ τήν ικανοποίηση τής συμπαρατάσεως στό Μουσείο μας.

Είμαστε στήν εύχάριστη θέση νά βοηθήσουμε σημαντικά μέ τήν άγορά τού COMPUTER πού θά έγκατασταθει στό Μουσείο καί θά έξυπηρετήσει όλα τά τμήματα. Όλες οί προσπάθειές μας σέ συνεργασία μέ τή Διοικούσα Έπιτροπή είχαν τήν πολύτιμη συνδρομή τού Διευθυντού καί όλου τού προσωπικού τού Μουσείου. Τούς εύχαριστούμε όλους θερμότατα.

Οί δραστηριότητες τού Σωματείου μας τή χρονιά πού πέρασε ήταν οί εξής:

- A. Γιά τήν καλύτερη γνωριμία τού Μουσείου μας, έξι ξεναγήσεις από τόν Κο Στέργιο Στασινόπουλο καί τίς Κυρίες Κάλη Μιλάνου, Βίργω Ρωμάνου - Βασδέκη, JULIE BROWN, Αίμιλία Κοσσόνα, καί Γιούλα Τσάμπρα.
- B. Όκτώ ένδιαφέρουσες διαλέξεις μέ όμιλητές:
1. Τόν Κο Πέτρο Κουλουρίδη, μέ θέμα τό ήχώραμα "Ταξίδι στό Αίγατο".
 2. Τήν Κα Άννα Σικελιανού, μέ θέμα "Λίγα λόγια πείρας γιά τόν άργαλειό".
 3. Τόν Κο Άγαμέμνονα Τσελίκια, μέ θέμα "Ένα χειρόγραφο όμιλιάριο τού 10ου αιώνα".
- Γ. Πέντε διαλέξεις βυζαντινού περιεχομένου:
1. Ή Κα Σοφία Δσανίδου, μέ θέμα "Τό ταξίδι τού Αύτοκράτορα Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου στή Δυτική Εύρώπη".
 2. Ή Κα Χάρις Καλλιγιά, μέ θέμα "Βυζαντινή Μονεμβασιά".
 3. Ή Κα Λασκαρίνα Μπούρα, μέ θέμα "Ή Σταυροθήκη τού Βασιλείου Λεκαπηνού".
 4. Ό Κοσ Γ. Δημητροκάλλης, μέ θέμα "Βυζαντινό Γεράκι".
 5. Ό καθηγητής Κοσ Πέτρος Πρωτονοτάριος, μέ θέμα "Συμβολισμός καί τέχνη στά βυζαντινά νομίσματα".

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

1. Δεκαήμερη έκδρομή στή Σικελία μέ ξεναγό τήν Κα Νότα Παντελεάκη καί επίσκεψη στό REGIO DI CALABRIE τού Μουσείου τού RIACE, καθώς καί επίσκεψη στό Κέντρο Έλληνικών Σπουδών στό Παλέρμο, όπου μάς δεξιώθηκε ό έλληνιστής καθηγητής, Κοσ LAVAGNINI καί ή πρόξενος.
2. Τριήμερη έκδρομή στή Χίο μέ ξεναγούς τήν καθηγήτρια Ντούλα Μουρίκη στή Μονή, τόν Κο Άγαμέμνονα Τσελίκια καί τήν Κα Μ. Ξυδά.

3. Έπταήμερο ταξίδι - κρουαζιέρα στα παράλια της Μικρᾶς Ἀσίας με ξεναγό τὴν Κα Αἰμιλία Πίτα.
4. Τέλος, μονοήμερη ἐκδρομὴ στὶς βυζαντινὲς ἐκκλησίες τῆς Ἀττικῆς με ξεναγό τὴν Κα Καββαδία.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

1. Ἐπίσκεψη στὴ συλλογὴ τοῦ πρέσβη καὶ τῆς Κας Βιτσαξῆ καὶ ξενάγηση ἀπὸ τοὺς ἴδιους.
2. Ἐπίσκεψη στοῦ Μουσείου καὶ Τύμβου Μαραθῶνα με ξενάγηση τῆς Κας Νινίλας Παπαγιάννη.

Τὸ Δελτίο τῶν Φίλων, με τὴ νέα του μορφή σὲ ἐγχρωμη πλέον ἐκδοση καὶ πλούσιο περιεχόμενο, συνέχισε νὰ ἐνημερώνει τοὺς Φίλους. Ευχαριστοῦμε τὴν ὑπεύθυνη τῆς ἐκδόσεως τῶν Δελτίων, Κα Ντέ Τσάβες, γιὰ ὅλες τὶς προσπάθειές της.

Φέτος, ἀποχωροῦν ἀπὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Σωματείου μας, ὁ Πρόεδρος Κος Τσαμαδός, ὁ Ἀντιπρόεδρος Κος Ἰωάννης Πεσμαζόγλου καὶ ἡ Κα Λίλα Ντέ Τσάβες.

Ἀπευθύνομε θερμὲς εὐχαριστίες γιὰ ὅλες τὶς προσπάθειές τους καὶ τὴν τόσο καλὴ συνεργασία πού εἶχαμε στοῦ Συμβούλιο. Θα μᾶς λείψουν πολὺ καὶ οἱ τρεῖς. Ἐλπίζομε ὅμως ὅτι θὰ συνεχίσουν νὰ μᾶς βοηθοῦν καὶ νὰ στηρίζουν τὶς προσπάθειές μας.

Τελειώνοντας, εὐχαριστοῦμε θερμὰ ὅλους τοὺς Φίλους - μέλη πού με ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπη ἀνταποκρίνονται στὶς ἀνάγκες τοῦ Σωματείου μας.

ΛΕΝΑ ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΥ
Ἡ Γενικὴ Γραμματεὺς

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Τό νέο Διοικητικό Συμβούλιο τοῦ Σωματείου τῶν "Φίλων τοῦ Μουσείου Μπενάκη" συγκροτήθηκε σέ σῶμα τοῦ ὁποίου ἡ σύνθεση ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πρόεδρος: Κα Λένα Χατζηπέτρου

Ἀντιπρόεδρος Α': Κα Κατερίνα Κορρέ-Ζωγράφου

Ἀντιπρόεδρος Β': Κα Ἰωάννα Στράτου

Γενική Γραμματεῦς: Κα Εὔη Παυλώφ

Ταμίας: Κος Παῦλος Βασδέκης

Μέλη: Κος Ἀνδρέας Παντελάκης
Κα Ἀλίκη Κουλουβάτου
Κος Παῦλος Καλλιγῆς
Κος Μάνος Παυλίδης

— **ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΦΙΛΩΝ** —
ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

(σταλμένα από τον Πρόεδρο της Ομοσπονδίας,
πρέσβη, Κο Α.Ι. Φρυδά)

Το Συμβούλιο της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Φίλων των Μουσείων, κατά τη σύνοδό του, της 3/4 Δεκεμβρίου 1988, στις Βρυξέλλες, αποφάσισε ν' απευθύνει στις κυβερνήσεις των χωρών που εκπροσωπούνται σ' αυτήν με εθνική Ομοσπονδία ή Σωματεία Φίλων των Μουσείων, την παρακάτω σύσταση:

" Έχοντας υπ' όψη ότι τα Μουσεία, όπως ορίζονται από το Διεθνές Συμβούλιο των Μουσείων (ICOM), είναι προσιτά σε μεγάλα τμήματα του κοινού, και καθώς κύριος σκοπός τους είναι η διατήρησης και συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας, έχουν, αναμφισβήτητα, πολιτιστική, εκπαιδευτική και επιστημονική αποστολή,

Έχοντας υπ' όψη ότι οι πηγές από τις οποίες αντλούν τ' αντικείμενα που εκθέτουν είναι δημόσιες και ιδιωτικές, και ότι νομικά ή φυσικά πρόσωπα ή ομάδες προσώπων οργανωμένων ή κατά τον νόμον, που είναι διατεθειμένα να δωρήσουν στα Μουσεία έργα τέχνης ή αντικείμενα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν πολύτιμα εκθέματα, θα ενθαρρύνονταν να προσούν σε δωρεά, αν γνώριζαν ότι αυτή θα τύχαινε φορολογικής απαλλαγής,

Έχοντας υπ' όψη ότι τέτοιες δωρεές αποτελούν ένα έμμεσο και λιγότερο δαπανηρό τρόπο χρηματοδότησεως των Μουσείων,

Η Παγκόσμια Ομοσπονδία Φίλων των Μουσείων σ υ ν ι σ τ ά στις κυβερνήσεις των χωρών εις τις οποίες ανήκουν τα μέλη της, να θεσπίσουν νόμους που να προβλέπουν τις κατά τό δυνατόν ευρύτερες φορολογικές απαλλαγές προς όφελος των δωρεών ή επιχορηγήσεων προς Μουσεία, δωρεών και επιχορηγήσεων που θα εξυπηρετούσαν τους σκοπούς των ιδρυμάτων αυτών.

Λαμβάνοντας υπ' όψη ότι μερικές κυβερνήσεις έχουν ήδη θεσπίσει τέτοιους νόμους, η Παγκόσμια Ομοσπονδία Φίλων των Μουσείων εκφράζει σ' αυτές τη βαθιά της εκτίμηση."

— **ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ** —

ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟ ΚΥΡΙΑ ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ

Σύντομος λόγος που εκφωνήθηκε από την υπουργό πολιτισμού

Αγαπητοί Φίλοι,

Το Μουσείο Μπενάκη είναι ένα από τα πιο ζωντανά στοιχεία του μουσειακού μας δυναμικού, έχοντας εξασφαλίσει, τόσο για την ποιότητα των υπηρεσιών του όσο και για τη σημασία του πολιτιστικού του

στίγματος, την έξωθεν καλή μαρτυρία. Η προσφορά του, κατά το παρελθόν, υπήρξε πολύτιμη και η παρουσία του, κατά το παρόν, δυναμική, καθορισμένη από τη συνοχή μιας παράδοσης, η οποία υπόσχεται πολλά και για το μέλλον. Και είμαι βέβαιη ότι η επέκταση των κτιριακών του εγκαταστάσεων δεν θα διευκολύνει μόνο τη συνέχιση ενός έτους κι αλλιώς καταξιωμένου έργου, αλλά θα συντελέσει στη διεύρυνση των προοπτικών και στην εκπλήρωση των οραμάτων του.

Αγαπητοί Φίλοι,

Αισθάνομαι βαθύτατα συγκινημένη τη στιγμή αυτή, κατά την οποία θεμελιώνονται οι νέες κτιριακές εγκαταστάσεις του Μουσείου Μπενάκη, γιατί, 35 χρόνια μετά από το θάνατο του Ίδρυτή του, του Εθνικού Ευεργέτη Αντώνη Μπενάκη, μπορώ έτσι να εκφράσω έμπρακτα την ανταπόκριση της Πολιτείας στο έργο του.

Και να ευχηθώ κάθε καλό.

Σας ευχαριστώ.

Όμιλία του Διευθυντή του Μουσείου Κου "Αγγελου Δεληβορριά κατά την τελετή της θεμελίωσης του νέου κτιρίου στις 26 Μαΐου 1989

Μέ την ευκαιρία της εξαιρετικά σημαντικής αυτής στιγμής στη ζωή του Μουσείου Μπενάκη, πιστεύω ότι θά έπρεπε νά συνοψίσω και την άρκετα περιπετειώδη κτιριολογική Ιστορία του. Γιατί μόνο έτσι μπορεί νά αποτιμηθεί ή σημασία του έργου που θεμελιώνεται σήμερα, αλλά και των άγνων που απαιτήθηκαν γιά την αΐσια έκβασή του.

Η πρώτη προσθήκη σ' έναν από παλιότερα υπάρχοντα -άλλα απλούστερο -νεοκλασικό πυρήνα, έγινε στις αρχές του 20ου αιώνα από τον αρχιτέκτονα Άναστάσιο Μεταξά, όταν ή οικόγένεια του Έμμανουήλ Μπενάκη αποφάσισε νά εγκατασταθεί όριστικά στην Άθήνα. Στην πρώτη αυτή φάση των κτιριολογικών μεταμορφώσεων του οικοδομήματος ανάγεται και ό εξωραϊσμός των προσόψεών του με τίς μαρμαρινες διακοσμήσεις, τό επιβλητικό κλιμακοστάσιο της κυρίας εισόδου και τό δωρικό προστώο. Όστόσο, οι αύξημένες ανάγκες του χώρου, οι όποτες έπρόκειτο νά προκύψουν από τή δραστική μετατροπή της λειτουργίας του σε Μουσείο, επέβαλαν στον Ίδρυτή του, τον Άντώνη Μπενάκη, νά προχωρήσει, προς τό τέλος της δεκαετίας του '20, στην προσθήκη της διώροφης πτέρυγας που αποτελεί και τό σημερινό όριο του αρχιτεκτονήματος.

Τα Μουσεία όμως, άκριβώς όπως και οι ζωντανόι όργανισμοί, διέπονται από κάποιους παράγοντες άπροσδιοριστίας ως προς τά μεγέθη της μελλοντικής τους ανάπτυξης. Τό 1965 έγινε έτσι μιá άκόμα επέκταση, συνολικού έμβαδου 180 μ², γιά νά στεγάσει τίς πολύτιμες συλλογές του Δαμιανού Κυριαζή και τό άρχείο του Έλευθερίου Βενι-

ζέλου. Τήν επόμενη προσθήκη επέβαλε, τό 1968, ἡ ἔκθεση τοῦ Κοζανίτικου ἀρχοντικοῦ, πού δώρισε στό Μουσεῖο ἡ Ἐλένη Σταθάτου, καί τό 1973 οἱ καυτές πλέον ἀνάγκες γιά τή διοργάνωση περιοδικῶν ἐκθέσεων καί ἄλλων ἐκδηλώσεων, τίς ὁποῖες κάλυψε ἡ πτέρυγα Σταματίου Δεκόζη-Βούρου, μέ ἓνα συνολικό ἐμβαδόν 500 περίπου μ.². Ἡδη, ὁμως, ἀπό τό 1974, οἱ νέες προοπτικές τοῦ Μουσείου, ἡ μεγάλη αὔξηση τῶν δωρεῶν, τά σημαντικά νέα του ἀποκτήματα, ὁ ἀριθμός τῶν ἐπισκεπτῶν του, καθώς καί ὁ ἐπιτακτικός πλέον εκσυγχρονισμός τῆς ἐσωτερικῆς λειτουργίας του, ἔκαναν αἰσθητή τήν ἀνάγκη καί νέων ὠφέλιμων χώρων.

Ἀπό τό 1974 καί καθ' ὄλο τό χρονικό διάστημα πού μεσολάβησε ἔκτοτε, χρονολογοῦνται καί οἱ συνεχεῖς προσπάθειες τοῦ Ἰδρύματος, νά ξεπεράσει τό φράγμα τῆς ἀδιαφορίας τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν, τίς ἀπαγορευτικές περίπου δυσχέρειες τῆς οἰκονομικῆς πραγματικότητας, τήν ἀπουσία τῆς ἀπαραίτητης ἠθικῆς συμπαράστασης, ἡ ὁποία θά μπορούσε νά ἀπαλύνει τά ὄρια τῆς ὑπομονῆς, ἀλλά καί νά ἀκονίσει τήν ἀντοχή τῶν συνεχῶν ἀγώνων γιά τήν τελική πραγματοποίηση τοῦ ἔργου: ἀπό Ὑπηρεσία σέ Ὑπηρεσία, ἀπό γραφεῖο σέ γραφεῖο, ἀπό Ὑπουργό σέ Ὑπουργό, μιά συνεχῆς περιφορά ἐλπίδων γιά 15 περίπου χρόνια.

Σέ τέτοιες ὁμως στιγμές δέν ἔχει θέση ἡ γκρίνια, οὔτε καί ἡ ἀναδρομή στό παρελθόν. Γιατί, πραγματικά, χάρη στή δική σας ἐμπρακτική συμπαράσταση, Κυρία Μερκούρη, τό μεγάλο ἔργο τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ Μουσείου Μπενάκη εἶναι ἤδη μιά πραγματικότητα. Τό 1988 ὀριστικοποιήθηκαν καί ἐγκρίθηκαν οἱ σχετικές μελέτες γιά τήν προσθήκη μιάς νέας πτέρυγας, συνολικοῦ ἐμβαδοῦ 3.000 μ.² περίπου. Τό 1988 ἐξασφαλίστηκε καί ἡ μερική χρηματοδότηση τοῦ ἔργου μέ 250.000.000.- δρχ. ἀπό κονδύλια τῶν Δημοσιῶν Ἐπενδύσεων, χάρη στή θετική στάση καί τῶν Ὑπουργῶν κ.κ. Παναγιώτη Ρουμελιώτη καί Θεόδωρου Καρατζᾶ. Βέβαια, τό συνολικό κόστος θά ἀνέλθει σέ 800.000.000.- δρχ. Ἀπό αὐτά ἓνα μέρος θά καλύψει τό Μουσεῖο Μπενάκη, ἀξιοποιώντας ὀρισμένα κληροδοτήματα καί ἐλπίζοντας στήν ἐνίσχυση τῶν πολλῶν του φίλων. Τῶν ἐπώνυμων ἀλλά καί τῶν ἀνώνυμων, πού μέ ἀληθινή συγκινητικὴ μεγαλοψυχία παρακολουθοῦν τήν ὡς τώρα πορεία του.

Ἡ ἐπέκταση τοῦ Μουσείου Μπενάκη δέν εἶναι ἄλλωστε μιά ὑπόθεση πού ἀφορᾷ ἀποκλειστικά καί μόνο τό Ἴδρυμα, ἀλλά μιά ὑπόθεση πού ἀφορᾷ τό κοινωνικό σύνολο. Ἡ ἐπέκταση τοῦ Μουσείου Μπενάκη ἦταν ἓνα ὄνειρο, ἡ πραγματοποίηση τοῦ ὁποῖου θά μᾶς ἐπιτρέψει νά προχωρήσουμε ἀποφασιστικά στή δημιουργία ἐνός Μουσείου ἀφιερωμένου στήν Ἱστορική Συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ, στήν Ἱστορική του Συνείδηση. Γιά τό μέλλον αὐτοῦ τοῦ τόπου καί τό μέλλον τῶν παιδιῶν του.

Ἡ σημερινή θεμελίωση τοῦ ἔργου δέν ἔχει βεβαίως καμιά σχέση μέ προεκλογικὲς σκοπιμότητες: γιατί, ὅπως ἐλπίζω νά ἔγινε ἤδη κατανοητό, ἡ προϊστορία του εἶναι ἀρκετά παλιά, ἐνῶ οἱ μελλοντικὲς του προεκτάσεις ξεπερνοῦν κατά πολύ τήν ὑπόψια τῆς εὐκαιριακῆς σύμ-

πτωσης. Είμαι σίγουρος ότι έτσι ακριβώς θά σκεφτόταν και ο Ίδρυτής του Μουσείου, ο Αντώνης Μπενάκης, ή βαθύτερη βούληση και οι απώτεροι στόχοι του όποιου, εξακολουθούν να μας συντροφεύουν ενθαρρυντικά.

ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΟΥΜΕ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΣ

Ἡ φωτογραφική μας κληρονομιά καί ἡ φροντίδα γιά τήν προστασία της

Ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νά συλλάβει καί νά συγκρατήσῃ τίς φευγαλέες εἰκόνες τοῦ κόσμου ἔδωσε θετικά ἀποτελέσματα το 1839, ὅταν γεννήθηκε ἡ πρώτη φωτογραφία. Στή Γαλλία, ὁ Louis Daguerre παρουσίασε τή φωτογραφική του μέθοδο γνωστή σάν δαγгерοτυπία¹, ἐνώ ταυτόχρονα στήν Ἀγγλία, ὁ William Fox Talbot ἔφτασε στά ἴδια ἀποτελέσματα μέσα ἀπό διαφορετική διαδικασία, τήν καλοτυπία².

Μέσα στά 150 χρόνια πού πέρασαν ἀπό τήν ἐφεύρεσή της, ἡ φωτογραφία ἔχει γράψῃ τήν ἱστορία της καί ἔχει παίξῃ σημαντικό ρόλο στήν καθημερινή μας ζωή, σάν μέσον τεκμηρίωσης, καταγραφῆς, ἐνημέρωσης καί διαφήμισης. Συγχρόνως ἔχει ἀναπτύξῃ τό δικό της τρόπο ἔκφρασης καί ἔχει καταξιωθεῖ σάν τέχνη.

Οἰκογένεια Ἀθηναίων, 1855-1860
Φωτογραφία ἀλμπουμίνας τοῦ πρώτου Ἑλλήνα φωτογράφου
Φ. Μαργαρίτη, Ἀθήνα, Ἐθνική Πινακοθήκη

Τό ενδιαφέρον γιά τήν Ιστορία τής φωτογραφίας είναι πλέον έντονο διεθνώς. Φωτογραφικά μουσεΐα, άρχεΐα καΐ συλλογές άσχο-
λοΐνται με τή συγκέντρωση καΐ διατήρηση φωτογραφικοΐ υλικοΐ, εκθέσεις οργανώνονται καΐ ή σχετική βιβλιογραφία συνεχώς αύξάνει. Με τήν άνακήρυξη τοΐ 1989 έτους φωτογραφίας καΐ τήν όργάνωση πολλών έπετειακών εκδηλώσεων, δίνεται ή άφορμή νά αναλογιστοΐμε ποιά είναι ή φωτογραφική μας κληρονομιά, τί έχει διασωθει από αύτή καΐ ποιά πρόνοια λαμβάνεται γιά τή διατήρησή της.

Ή Έλλάδα είναι από τίς χώρες πού είχε τήν τύχη νά φωτογραφηθει ήδη από τό 1839, όταν οΐ πρώτοι δαγγεροτύπες άποτύπωσαν τόν Παρθενώνα. Έκτοτε πολλοΐ γνωστοΐ φωτογράφοι έφταναν άπ' όλο τόν κόσμο, γιά νά φωτογραφήσουν τά κλασικά μνημεία αλλά καΐ τά νεο-
κλασικά κτίρια τής πρωτεύουσας τοΐ νεοσύστατου κράτους. Συγχρό-
νως άνοιξαν καΐ τά πρώτα studio Έλλήνων φωτογράφων, όπου έπώ-
νυμα καΐ άνώνυμα πρόσωπα τής έποχής έφταναν γιά νά άποκτήσουν τό ποτρέτο τους ή μία οΐκογενειακή φωτογραφία. Στο τέλος τοΐ αΐώνα έξάλλου, με τήν τεχνολογική εξέλιξη τής φωτογραφικής μηχανής, πραγματοποιήθηκαν οΐ πρώτες ζωντανές λήψεις (reportage) καΐ έμ-
φανίστηκαν οΐ πρώτοι έρασιτέχνες Έλληνες φωτογράφοι.

Τό πρώιμο φωτογραφικό υλικό με ελληνικά θέματα συγκεντρώθηκε γιά πρώτη φορά στο Φωτογραφικό Άρχείο τοΐ Μουσείου Μπενάκη, τό

Τό πρόπυλο τῶν Καρυάτιδων, 1848
Φωτογραφία χλωριούχου νατρίου τοῦ G. M. Bridges
Ἀθήνα, Συλλογή Ν. Ρώκ-Μελᾶ

1985, κατά τήν προετοιμασία τῆς έκθεσης "Ἀθήνα 1839-1900. Φωτογραφικές Μαρτυρίες". Ἀποδελτιώθηκαν τότε 1000 πρωτότυπες φωτογραφίες τοῦ 19ου αἰ. ἀπό ἱδρύματα τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τοῦ ἐσωτερικοῦ καί βρίσκονται ἔκτοτε στή διάθεση τῶν μελετητῶν. Τό ὄφελος ἀπό τήν ἐργασία αὐτή εἶναι πολλαπλό. Διαπιστώθηκε ὅτι οἱ πρῶτες φωτογραφίες τῆς Ἑλλάδος φυλάσσονται σέ ἱδρύματα τοῦ ἐξωτερικοῦ: στό Πανεπιστήμιο τοῦ Austin στο Texas, δαγγεροτυπίες τοῦ 1840, στή Royal Photographic Society στό Bath τῆς Ἀγγλίας καί στό Μουσείο d' Orsay στό Παρίσι, καλοτυπίες τοῦ 1850, ἐνώ στό Fotomuseum τοῦ Μονάχου, δαγγεροτυπίες τοῦ πρώτου Ἑλληνα φωτογράφου Φ. Μαργαρίτη. Ἐγίνε ἀκόμη γνωστό τό διάσπαρτο καί πολλές φορές σημαντικό ὕλικό πού βρίσκεται σέ ἑλληνικά μουσεῖα καί ἰδιωτικές συλλογές. Τέλος, ὁ δανεισμός ὀρισμένων σπάνιων φωτογραφιῶν στάθηκε ἀφορμή νά γίνει ἀκόμη πιό αἰσθητή ἡ σημασία τῆς προσεκτικῆς χρησιμοποίησης καί τῆς προφύλαξης τῶν εὐπαθῶν αὐτῶν μαρτυριῶν ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντος.

Γιά μιᾶ πληρέστερη ἐνημέρωση γύρω ἀπό τά θέματα τῆς συγκέντρωσης καί διατήρησης τοῦ παλαιοῦ φωτογραφικοῦ ὕλικου μέ βάση τά σύγχρονα δεδομένα, ἡ ὑπεύθυνη τοῦ Φωτογραφικοῦ Ἀρχείου τοῦ Μουσείου ἔλαβε μέρος σέ σεμινάριο πού ὀργανώθηκε στή Ρώμη ἀπό τό ICCROM (Διεθνές Κέντρο Συντήρησης καί Ἀποκατάστασης Μνημείων) καί τῆ Γαλλικῆ Ἀκαδημία, τόν Μάιο τοῦ 1988. Κατά τή διάρ-

*Τό Νέο Φάληρο γύρω στά 1890
Φωτογραφία άλμπουμίνας. Άποδίδεται στούς άδελφούς Ρωμαΐδη
Άθηνα, Μουσειο Μπενάκη*

κεια τοῦ σεμιναρίου ἔγινε ἀναφορά στούς ποικίλους τύπους φωτογραφιῶν καί ἀρνητικῶν καθώς καί στόν τρόπο ἀναγνώρισης καί ταύτισή τους. Ἐπίσης δόθηκαν οἱ βασικές ἀρχές φύλαξης τοῦ φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ: κατάλληλος ἀρχειακός χῶρος, σταθερές συνθήκες περιβάλλοντος, περιορισμός στή χρήση παλαιῶν ἀρνητικῶν καί φωτογραφιῶν, προστασία μέ κατάλληλα υλικά.

Σύμφωνα μέ τίς διεθνεῖς αὐτές προδιαγραφές τό Φωτογραφικό Ἄρχειο τοῦ Μουσείου ἔχει τή δυνατότητα ν' ἀρχίσει ἕνα πρόγραμμα προστασίας τοῦ παλαιοῦ φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ, προσαρμοσμένο ὁμως στά οἰκονομικά καί κτιριακά μέσα πού διαθέτει.

Ἄμεσοι στόχοι τοῦ προγράμματος αὐτοῦ εἶναι:

- 1) Νά αντικατασταθοῦν σταδιακά τά παλαιά ἀρνητικά μέ ἀντίγραφα, ὥστε νά περιοριστεῖ ἡ χρήση τους, ἐπομένως καί ἡ φθορά πού προκαλεῖται σ' αὐτά ἀπό τήν ἀνθρώπινη ἀπρόσεκτη μεταχείριση, καθώς καί ἀπό τίς ἀλλαγές στίς συνθήκες τοῦ περιβάλλοντος.
- 2) Νά καταλογογραφηθοῦν οἱ φωτογραφίες τοῦ 19ου αἰ. καί τοῦ πρώτου μισοῦ τοῦ 20ου, ὥστε νά ἀποτελέσουν μιά ἰδιαίτερη μουσειακή ἐνότητα.

Ἡδῆ ἡ ἀντικατάσταση παλαιῶν ἀρνητικῶν ἄρχισε ἀπό τό Ἄρχειο τοῦ φωτογράφου Π. Παπαχατζηδάκη, τό ὁποῖο ἀγοράστηκε ἀπό τό Μουσεῖο τό 1978. Περιλαμβάνει 12.000 ἀρνητικά γυάλινα καί ζελατι-

νας τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰ. καί ἀποτελεῖ τήν πρώτη συστηματική φωτογράφιση τῶν βυζαντινῶν καί μεταβυζαντινῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδας.

Οἱ "Φίλοι", μέ τό ἐνδιαφέρον πού πάντα δείχνουν γιά τίς δραστηριότητες καί τή λειτουργία τοῦ τμήματος, ἐνίσχυσαν οἰκονομικά τήν ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος. Ἔτσι ἐγίνε δυνατή ἡ ἀντικατάσταση 200 πρωτότυπων ἀρνητικῶν μέ τή μέθοδο τῆς ἀπευθείας ἐκτύπωσης σέ ἀναστρεφόμενο φιλμ (duplicating).

Πιστεύουμε ὅτι τό θέμα τῆς προστασίας τοῦ παλαιοῦ φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ θά ἀντιμετωπισθεῖ μέ εὐαισθησία καί ἀπό τοὺς ἀρμόδιους τοῦ Μουσείου, ὥστε τό Φωτογραφικό Ἄρχειο νά ἀνταποκριθεῖ καί αὐτή τή φορά στό ρόλο πού ἔχει ἀναλάβει στή συλλογή καί διαφύλαξη φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ καί στήν ἀντληση πληροφοριῶν καί γνώσεων μέσα ἀπό αὐτό.

ΦΑΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Ὑπεύθυνη Φωτογραφικοῦ Ἄρχειου

1. **Δαγгеротυπία:** Πρώτη φωτογραφική μέθοδος, σύμφωνα μέ τήν ὁποία πάνω σέ μία ἐπαργυρωμένη πλάκα χαλκοῦ, εὐαίσθητη στό φῶς, μέ ἀτμούς ἰωδίου ἢ βρωμίου, σχηματιζόταν ἕνα θετικό εἶδωλο.
2. **Καλοτυπία:** Ἡ πρώτη μέθοδος πού χρησιμοποίησε "ἀρνητικό" καί "θετικό", σέ ἀντίθεση μέ τή δαγгеротυπία πού δημιουργοῦσε ἕνα μόνο θετικό εἶδωλο.
3. **Χλωριούχου νατρίου φωτογραφία:** Φωτογραφία τυπωμένη πάνω σέ χαρτιά πού παρασκεύαζαν οἱ φωτογράφοι ἀπό κοινό ἀλάτι, ζελατίνη καί νιτρικό ἄργυρο. Χρησιμοποίηθηκαν κατά τήν περίοδο 1850-1860.
4. **Αλμπουμίνα:** Ὄνομασία φωτογραφικῶν χαρτιῶν, ὅπου ἕνα ἀπό τά στοιχεῖα τῆς φωτοεαίσθητης ἐπίστρωσης ἦταν τό ἀσπράδι τοῦ αἰγοῦ. Χρησιμοποίηθηκαν μέχρι το 1890. Γιά τήν παραπάνω ὀρολογία βλ. Ἄλκη Ξανθάκη, Γλωσσάριο φωτογραφικῶν ὄρων στό: "Ἀθήνα 1839-1900. Φωτογραφικές Μαρτυρίες", Μουσεῖο Μπενάκη, Ἀθήνα 1985, σ. 203-204.

Η πολεμική φορεσιά του Αγίου Γεωργίου του Εμμανουήλ Τζάνες.

Η καταστροφή και η εξαφάνιση του Βυζαντίου από τούς Οθωμανούς Τούρκους ανέτρεψε την πορεία της βυζαντινής τέχνης και ειδικότερα της βυζαντινής δογματικής αγιογραφίας.

Οι ελληνικές χώρες που γλίτωσαν από την τουρκική κατάκτηση του 15ου αιώνα πέρασαν στη χριστιανική, κυρίως βενετσιάνικη, κυριαρχία.

Ετούτοι οι νέοι κυρίαρχοι των άλλοτε βυζαντινών χωρών άφησαν στους ορθόδοξους υπηκόους τους, οι περισσότεροι των οποίων ήταν Επτανήσιοι και Κρητικοί, θρησκευτική ανεξαρτησία. Παρ' όλα αυτά, όμως, η παρουσία τους σε όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής ήταν έντονη. Η επίδραση, λοιπόν, της δυτικής, κυρίως ιταλικής, τέχνης ήταν αναπόφευκτη. Από τον αρμονικό αυτό συνδυασμό της δυτικής και της βυζαντινής τέχνης ανανεώθηκε ριζικά η βυζαντινή αγιογραφία, προσφέροντας στην ευρωπαϊκή ζωγραφική τη μεταβυζαντινή αγιογραφία.

Ένα εκλεκτό δείγμα αυτής της μεταβυζαντινής αγιογραφίας είναι ο Άγιος Γεώργιος του Εμ. Τζάνες, που βρίσκεται σήμερα στο Μουσείο Μπενάκη (αριθμ. ευρετηρίου 3714).

Ο τύπος αυτός του δρακοντοκτόνου αγίου αποκρυσταλλώθηκε τον 15ο αιώνα στην Κρήτη, όπου γεννήθηκε ο Εμμανουήλ Τζάνες, και είχε μεγάλη διάδοση σε όλες τις ορθόδοξες χώρες, μέχρι και τον 17ο αιώνα. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η πολεμική εμφάνιση του αγίου, ο οποίος φοράει ένα θώρακα παρόμοιο με τους θώρακες που φόραγαν οι βυζαντινοί καβαλάρηδες τον 11ο αιώνα και τον 12ο αιώνα και ονομάζονταν « κλημπάνια ». Οι θώρακες αυτοί προστάτευαν το σώμα του πολεμιστή από τους ώμους μέχρι την κοιλιά. Η διακόσμηση όμως του θώρακα αποτελείται από χρυσογραφίες και λεπτές διακοσμήσεις, όπως ακριβώς ήταν διακοσμημένοι οι ιταλικοί αναγεννησιακοί θώρακες, οι ονομαζόμενοι μπριγκαντίνο (Brigandine), τους οποίους φόραγαν οι κομπσοί νεαροί άρχοντες του 15ου αιώνα, και έδιναν μια επιβλητική και ταυτόχρονα καλαίσθητη εμφάνιση στους πολεμιστές που τους φορούσαν.

Ο μανδύας του αγίου, που κυματίζει πίσω από το κεφάλι του, περνάει κάτω από την αριστερή του μασχάλη και πάνω από το δεξιό ώμο του και είναι δεμένος με τον τρόπο που τον έδεναν οι βυζαντινοί άρχοντες του ενδέκατου και δωδέκατου αιώνα, και όχι όπως τον φορούσαν οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι ευγενείς.

Στα χέρια του ο άγιος κρατάει μια βυζαντινή λόγχη (κοντάριο) του ιππικού, με την οποία διαπερνάει το δράκο.

Το κάτασπρο άλογο του αγίου-πολεμιστή είναι σηκωμένο στα δύο πιασινά του πόδια και έχει στρίψει το αγριωπό του κεφάλι προς το μέρος του δράκου. Το μωύδες σώμα του αλόγου, η κίνηση και η δύναμή του, θυμίζουν τα άλογα που ζωγράφιζαν στις πολεμικές σκηνές τους ο πατέρας της προοπτικής, στη νεότερη ευρωπαϊκή τέχνη, PAOLO UCCELO και ο σύγχρονος του Τζάνες, Ιταλός ζωγράφος, SALVATOR

ROSA (1615-1673). Η πλούσια ουρά του αλόγου είναι κτενισμένη και πλεγμένη όπως ακριβώς συνήθιζαν να πλέκουν τις ουρές στα αλόγα τους οι βυζαντινοί άρχοντες. Αντίθετα, ο εξοπλισμός του αλόγου έχει καθαρά ιταλική αναγεννησιακή εμφάνιση.

Πέρα λοιπόν από την υψηλή αισθητική της αξία, η αγιογραφία αυτή του Εμ. Τζάνες, που έζησε και εργάστηκε στη Βενετία μέχρι το θάνατό του, περί το 1690, εντυπωσιάζει, γιατί απεικονίζει και προβάλλει στοιχεία από βυζαντινές εικόνες και μικρογραφίες, που φιλοτεχνήθηκαν τέσσερις τουλάχιστον αιώνες πριν από το έργο αυτό του φημισμένου Κρητικού αγιογράφου, σε συνδυασμό με εικονογραφικά στοιχεία από την ιταλική αναγέννηση.

ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΑΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κονόμος Ντ., «Η χριστιανική τέχνη στην Κεφαλλονιά» Αθήνα 1966.
- Υπουργείο Πολιτισμού, «Βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνη» Αθήνα.
- Χατζηδάκη Νανώ, «Εικόνες Κρητικής Σχολής» Αθήνα 1983.

ΤΟ ΕΞΟΦΥΛΛΟ ΤΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ

Δωρεά των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη
ἀρ. εὐρ. 30206

Ἡ εἰκόνα παρουσιάζει τὸ θέμα τῆς Παναγίας Ζωοδόχου Πηγῆς ὅπως αὐτὸ ἀποκρυσταλλώνεται στὴν εἰκονογραφία τοῦ 18οῦ αἰώνα. Τὸ θέμα συνδέεται ἄμεσα μὲ τὸ Ἅγισμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἔξω ἀπὸ τὰ χερσαῖα τεῖχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πού διακρίνονται στὸ βάθος τῆς εἰκόνας. Ἡ ὑπαρξη τοῦ Ἁγιάσματος μαρτυρεῖται κατὰ τὸν Νικηφόρο Κάλλιστο Ξανθόπουλο ἤδη ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 5οῦ αἰώνα, ἐνῶ ὁ Προκόπιος τὸ ἀναφέρει μεταξὺ τῶν κτισμάτων τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Τὸ εἰκονογραφικὸ θέμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴ βυζαντινὴ ὑμνογραφία, ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φορά τὸ 14ο αἰώνα, ἀρχικὰ στὴ μνημειακὴ ζωγραφικὴ καὶ τὰ χειρόγραφα, κι ἀργότερα σὲ εἰκόνες καὶ χαλκογραφίες. Στὰ πλαίσια τοῦ ἀνανεωμένου ἐνδιαφέροντος γιὰ τὸ Ἅγισμα τὸ 18ο αἰώνα, ἐμφανίζεται μιὰ μεγάλη σειρὰ εἰκόνων, ὅπου τὸ κεντρικὸ θέμα τῆς Θεοτόκου Ζωοδόχου Πηγῆς πλαισιώνεται ἀπὸ δευτερεύοντα ἐπεισόδια μὲ θαύματα πού ἀποδίδονται στὸ θαυματουργὸ Ἅγισμα.

Στὸ νέο ἀπόκτημα τοῦ Μουσείου Μπενάκη, ἡ Παναγία στὸν τύπο τῆς Βλαχερντίτισσας, μὲ τὰ χέρια ἀπλωμένα σὲ στάση δέησης καὶ τὸ Χριστὸ σὲ μετάλλιο στὸ στήθος, προβάλλει ἀπὸ διπλὴ φιάλη μὲ λεοντοκεφαλές-ὑδρορροές πού ὑψώνεται μέσα ἀπὸ ὀρθογωνικὴ δεξαμενὴ. Ἦρω ἀπὸ τὴ δεξαμενὴ συρρέουν βασιλεῖς, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ πού ἀποζητοῦν τὴ θαυματουργὴ ἴαση.

ΛΑΣΚΑΡΙΝΑ ΜΠΟΥΡΑ

Βιβλιογραφία:

Δ. Πάλλα, Ἡ Θεοτόκος Ζωοδόχος Πηγὴ, εἰκονογραφικὴ ἀνάλυση καὶ ἱστορία τοῦ θέματος, Ἐκδοτικὸν Δελτίον 26 (1971), 201-224.

Γεώργιος Σπέντσας

Ο Γεώργιος Σπέντσας γεννήθηκε εις τήν Ἀθήνα τό ἔτος 1910 καί πέθανε τό ἔτος 1988, εις ἡλικίαν 77 ἐτῶν.

Ἔιχε παντρευτεῖ τήν Μαρίαν, κόρην τοῦ Μεγάλου Δωρητοῦ τοῦ Μουσείου Μπενάκη, Δαμιανοῦ Κυριαζῆ.

Ο Γεώργιος Σπέντσας ἐσπούδασε εις τό Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καί ἦταν πτυχιούχος τοῦ Τμήματος τῆς Νομικῆς Σχολῆς Πολιτικῶν καί Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν. Μετεκπαιδεύθη εις τό Παρίσι, ἀπ' ὅπου ἀπεφοίτησε ὡς Διδάκτωρ τοῦ Τμήματος Οἰκονομικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Παρισίων.

Ἔιχε μεγάλην καί πολύ ἐπιτυχημένην σταδιοδρομίαν εις ἐπαγγελματικήν καί κοινωνικήν ὁρῶσιν ὡς Σύμβουλος καί προϊστάμενος οἰκονομικῶν μελετῶν εις διαφόρους Ὄργανισμούς, ὡς εις τήν Τράπεζαν Ἑλλάδος, εις τό Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ καί Ἐμπορίου, εις τόν Ὄργανισμόν Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως, εις τόν Ὄργανισμόν Τηλεπικοινωνιῶν τῆς Ἑλλάδος, ὡς Διευθυντής Διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος, ὡς καί Διοικητής τῆς Ε.Τ.Β.Α.

Ὑπῆρξεν Οἰκονομικός Σύμβουλος τοῦ Πρωθυπουργοῦ καί Προέδρου τῆς Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Καραμανλῆ.

Πλήν τῆς ἐπαγγελματικῆς του σταδιοδρομίας εἶχε καί μεγάλην κοινωνικήν δραστηριότητα.

Ὑπῆρξεν ἐνεργόν μέλος τοῦ Σώματος Ἑλλήνων Προσκόπων (ἐνθουσιώδης πρόσκοπος κατά τήν νεαράν ἡλικίαν του), ὡς καί τοῦ Ἑλληνικοῦ Τμήματος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κέντρου Δημοσίας Ἐπιχειρήσεως.

Ἀντιπρόεδρος τῆς Λέσχης Ἀθηνῶν.

Πρόεδρος τῆς Παγκοσμίου Ὁμοσπονδίας τῶν Φίλων τῶν Μουσείων.

Ἐνεργόν μέλος τῶν κοινωφελῶν σωματείων: « Παρνασσός », « Χ.Α.Ν. », « Ἑλληνογαλλικός Σύνδεσμος ».

Ἔιχε τιμηθεῖ μέ τόν Ταξιδάρχη τῆς Γαλλικῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς. Ο Γεώργιος Σπέντσας ἔχει καί σημαντικήν συγγραφικήν ὁρῶσιν. Ἐχουν ἐκδοθεῖ τά ἔργα του: **Τα Τραπεζιτικά συστήματα**, εις τήν γαλλικήν, καί **Τραπεζιτικά Μεταρρυθμίσεις - Ὁργάνωσις καί Ἐλεγχος τῆς Πίστεως εις Γαλίαν** (γαλλικά)

Διάφορα δημοσιεύματα οἰκονομικῆς φύσεως εις τόν περιοδικόν καί τόν ἡμερήσιον ἑλληνικόν τύπον.

Ἡ ὁρῶσιν του ὡς Προέδρου τοῦ Σωματείου « Οἱ Φίλοι τοῦ Μουσείου Μπενάκη », κατά τήν διάρκειαν τῶν ἐτῶν 1982-1985, ὑπῆρξεν ἀξιόλογος: ἀγάπησε τόν Σύλλογον καί γενικά τό Μουσεῖον Μπενάκη καί ἠργάσθη κατά τήν διάρκειαν τῆς Προεδρίας του μέ ζήλον καί ἀφοσίωσιν.

Τό Μουσεῖον Μπενάκη ἔχασε ἕναν πραγματικόν καί ἀξιόλογον φί-

λον, τόν ἀλησμόνητον Πρόεδρον τοῦ Σωματείου «Οἱ Φίλοι τοῦ Μουσείου Μπενάκη», τόν ἀείμνηστον Γεώργιον Σπέντσαν.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΗΝΙΑΤΗ
Ἄθῆναι, 19.11.88

Σημ.: Τά Βιογραφικά ὀφείλονται εἰς πληροφορίας τῆς ἐπί πολλά ἔτη Γραμματέως τοῦ Γεωργίου Σπέντσα, Κας Βαρβάρας Σαρακηνοῦ, ἡ ὁποία εὐγενῶς μοῦ τά παραχώρησε καί τήν εὐχαριστῶ θερμά.

NOTE OF THE EDITOR

Dear Friends,

From this issue onwards I will be responsible again - on the behalf of the Board - for the News of the Friends of the Benaki Museum.

As you all remember the News started a few years ago as an initiative of the late George Spentsas; the main aim has always been to inform our members on various important or current events from the life of the Museum.

The wish of all of us in the present crucial period of the expansion of the Museum is to stand near by and encourage in various ways the effort undertaken by the board.

Professor KATHERINE
KORRES - ZOGRAPHOU
Editor

GENERAL MEETING OF THE FRIENDS.

During the annual meeting the president and the General Secretary of the Friends informed the Members on the various activities which included visits of archaeological sites, lectures, excursions etc. A special note concerned the donations of the Friends to the Museum.

The new formation of the Board of the Friends after the election of the annual meeting:

President: Mrs Lena Hatzipetrou
First Vice - President: Professor Katherine Korres - Zographou
General secretary: Mrs Evi Pavlof
Treasurer: Mr Paul Vasdekis
Members: Andreas Padelakis
 Aliki Koulouvatou
 Paul Kalligas
 Makis Pavlidis

NEWS FROM THE INTERNATIONAL FEDERATION OF THE FRIENDS OF THE MUSEUM

During the International Meeting of the Friends which was held in Brussels on December 3/4 (1988) was recommended to the governments of the countries connected to the International Council of Museums (ICOM) a tax-free policy concerning donations to the Museums in general.

FOUNDATION CEREMONY

During the foundation ceremony of the new building of the Museum, the Minister of Culture Mrs. Melina Merkouri and Dr. Angelos Delivorrias, director of the Museum, both stressed the importance of the work and expressed the wish of fund-raising which will permit the fulfilment of ambitious scientific and administrative plans.

OUR PHOTOGRAPHIC HERITAGE AND THE CARE OF ITS PRESERVATION

The growing interest about the history of photography is internationally observed through photographic museums, exhibitions and publications. Even though Greece is one of the countries which has been very much photographed by the first photographers of the 19th century, the lack of care about its photographic heritage is evident.

The dispersed Greek photographic material belonging to foundations and collections in Greece or abroad, was at first collected and catalogued by the Photographic Archives Department of Benaki Museum during the preparation of the exhibition "Athens 1839 - 1900 Photographic Record" in 1985. The person responsible for the Photographic Archives Department, participated to a similar exhibition which was organized by ICCROM and the French Institute in Rome and concerned the correct presentation and storage of old photographs and negatives.

A program for the protection of the Photographic Archives was proposed afterwards. The "Friends of the Benaki Museum" offered financial support demonstrating thus once more their interest for the function of the different departments of the museums.

FANI KONSTANTINO
Responsible of the Photographic Archives

THE GARMENT OF SAINT GEORGE IN AN EMMANUEL TZANES ICON

The author stresses the great influence of western and more specifically Italian art on post-Byzantine iconography and handles an exquisite specimen attributed to Emmanuel Tzanes (Museum no 3714) from the collections of the Benaki Museum.

NIKOS VASILATOS

THE ICON OF THE COVER

The icon (Museum no 30206) was donated by the Friends of the Benaki Museum and depicts the Mother of Christ in the type known as "the life giving fountain" which is connected with the holy water source located outside the fortification wall of Constantinople. The iconography inspired by the Byzantine hymnography first appears within the 14th century and continues throughout the centuries living a new revival especially in the 18th century.

LASCARINA BOURA

Responsible of the Byzantine Collection

GEORGE SPENTSAS

Mrs Miniatis presents a biographical note of the late George Spentsas ex-president and active member of the Board of the Friends whose scientific, social presence in Athenian society had been extremely strong.

Ἐξώφυλλο: Εἰκόνα Ζωοδόχου Πηγῆς,
δωρεά τῶν Φίλων τοῦ Μουσείου Μπενάκη, ἀρ. εὐρ. 30206

Ἐπιμέλεια ὕλης καὶ ἐξωφύλλου:
Καθηγήτρια Κατερίνα Κορρέ - Ζωγράφου
Φωτογραφία: Μάκης Σκιαδαρέσης
Ἐκτύπωση: Ἄλ. Ματσούκης Α.Ε.